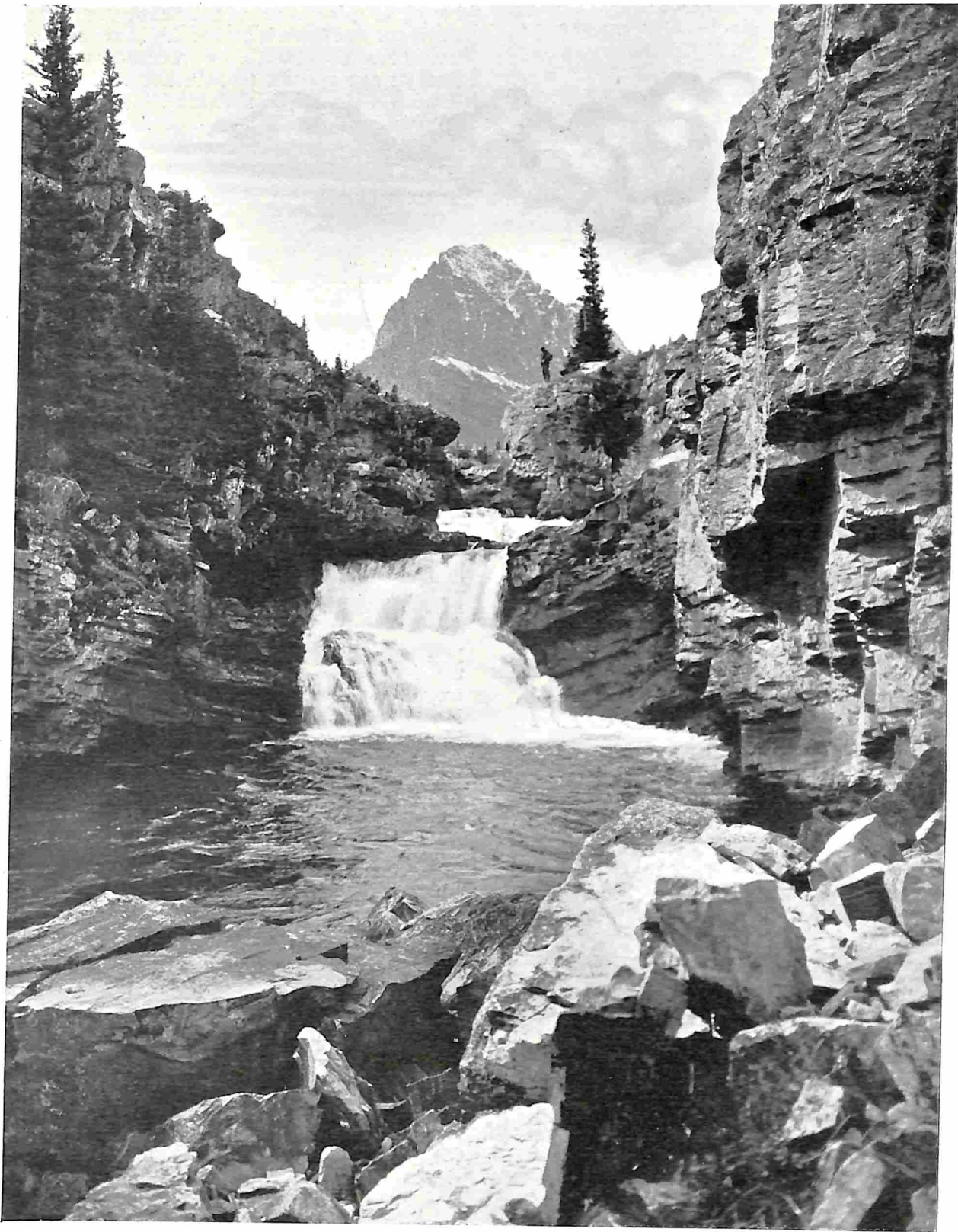

BUITEN

19^E JAARGANG N^O. 13.

ZATERDAG 28 MAART 1925.

WATERVAL DER TWO MEDICINE RIVER IN HET GLACIER NATIONAL PARK,
IN HET NOORDWESTEN DER VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

WATERVAL DER TWO MEDICINE RIVER IN HET GLACIER NATIONAL PARK, IN 'T NOORDWESTEN DER VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA	BLZ. 145
DE ANGST, DIE DOODT (13), DOOR A. M. CHISHOLM.	„ 146
DE VOORJAARSBLOEMENTENTONSTELLING OP GROENENDAAL, DOOR IDA JOH. W. DE VRIES, GEÏLL. BLZ.	148—150
ZONNESCHIJN EN DE TUIN, DOOR TINE COOL	BLZ. 149
DE EERSTE SPOORWEG HIER TE LANDE, DOOR MR. C. BAKE	„ 150
KAJO, DOOR H. S., GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 150—151
TWEE MERKWAARDIGE OUDE GEVELS, DOOR C. VISSER, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 151
BIJ DEN WITTEN BERG, DOOR Dr. A. J. M. C. GARJEANNE, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 152—155
DE ANTIPODEN, EEN VERHAAL UIT HET PRAGER GHETTO (3), DOOR S. KOHN, VERTALER: A. H. K. MILO	BLZ. 155
DE OUDE WINDMOLEN AAN DE BREDASCHÉ BAAN BIJ ROSENDAAL, ILLUSTRATIE	„ 156
BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.	

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE ANGST, DIE DOODT

13) door A. M. CHISHOLM.

MOIRA kreeg een lachbui, Trench glimlachte, Jerry grinnikte, alleen Mallet bewaarde zijn ernst. „Je gestel”, zei hij, „zal een theelepeltje zonder moeite in zich opnemen.” „Wel wat duivell!” zei Mr. Donahue bitter, „u spot met mij!” „Volstrekt niet, Tim. Jouw geval vraagt dat — niet meer en niet minder.” „Nou, dan heb ik mij in u vergist en u begrijpt niets van mijn toestand”, zei Mr. Donahue minachtend. „U bent zeker een van de homiepatten, waarvan ik heb gehoord, en heelemaal geen dokter, heelemaal niet. Ik heb gehoord dat de patiënten van die lui sterven als de vliegen, en ik laat niet spelen met mijn leven. Hemeltje! Een dokter, die een theelepeltje whisky een opwekkend middel noemt — en dat nog wel bij een man uit County Clare! — kent zijn vak niet! Ik zeg u goeden dag, meneer, en het spijt mij dat ik u heb lastig gevallen en zodoende uw onwetendheid aan het licht heb gebracht!” Dit zeggend, zette Mr. Donahue zijn hoed weer op, keerde zich om en wilde wegstappen. Achter hem sloeg Jerry brullend van het lachen met zijn vlakke hand tegen een pilaar. Mallet zat krom van het lachen. Moira hield haar zijden vast en zwaaide heen en weer. Trench kraaide. Mr. Donahue draaide zich om en bekeek hen met toornige minachting. „Een mooi stelletje ben jullie — om een zieken man te bespotten”, gromde hij. „De duivel mag jullie manieren leeren. Jellui moest je schamen — en dat terwijl ik oud genoeg ben om jullie grootvader te zijn.” „O, hemel!” hijgde Mallet, „kom nog een oogenblikje hier, Tim. Ik zie, dat ik je geval heelemaal verkeerd heb begrepen. Hier, neem dit en koop je eenige flesschen van de beste whisky, die je kan krijgen — geen goedkoop bocht, hoor!” „Nee, nee”, riep Moira uit. „Wat steekt er voor kwaad in?” zei Mallet, „hij heeft het zijn heele leven gedronken. Het is een levensbehoefte voor hem op zijn leeftijd. Het hem verbieden zou

meer kwaad dan goed doen — en hij zou het toch niet laten. Maar pas wel op, Tim, dat je niet dronken wordt. Blijf er op den dag af en neem een of twee stevige borrels voor je naar bed gaat.” Mr. Donahue's verontwaardiging had plaats gemaakt voor een beslist aanbiddende houding, terwijl hij het geld in zijn zak stak. „Kom, kom, dokter, moest u mij zoo voor den gek houden”, zei hij. „Maar ik had het wel moeten begrijpen van zoo'n grooten man. Ik zal elken avond op uw gezondheid drinken.” „Was er iets met hem aan de hand?” vroeg Moira. „Aan de hand? Ik geloof dat hij gezonder is dan de meeste menschen, die half zoo oud zijn als hij. Maar wat bedoelde hij met dat spook?” „Wat is Mr. Ronan's meening daaromtrent?” vroeg zij zedig. „Och,” zei Jerry, „ik geloof dat zijn beschrijving van uw geachten grootvader wat sterk is gekleurd.” „Is dat alles?” „Komaan, Jerry!” riep Mallet uit, „je weet er meer van.” „Ik zie dat het nutteloos zou zijn dit te ontkennen. Ik vermoed dat Boyle het u heeft verteld, Miss Arran?” „Genoeg om mij de identiteit van het spook te doen raden.” „In dit geval,” zei Jerry, „houden stilzwijgendheid en zedigheid op deugden te zijn. Luistert dan naar het ware en authentieke verhaal van den Verschrikten Ier en den Zedigen Jonkman!”

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

Trench, Jerry en Mallet zaten aan een hoektafeltje in de eetzaal van Bayside House. De eerste had na verscheiden dagen alleen roeitochtjes te hebben gemaakt langs de baai, eindelijk het plan gemaakt voor een reisje naar New-York; een beslissing, die Jerry met voldoening had vernomen, ofschoon hij er niet al te veel resultaat van verwachtte. Zij waren dien avond in de *Kicker* aangekomen, en daar Trench' trein niet voor tien uur zou vertrekken, gebruikten zij het beste souper dat het hotel kon geven. „Hallo!” zei Jerry terwijl zij wachtten op een speciaal besteld gerecht. „Hier is de oude professor Murgatroyd.” „Wie is dat en waarin is hij professor?” vroeg Mallet. „Hij heeft vroeger les gegeven in wiskunde of geschiedenis of zoo iets,” zei Jerry. „Hij is er lang geleden mee opgehouden. Hij is een fatsoenlijke baas. Hebt ge er iets tegen dat ik hem vraag hierheen te komen?” „Welzeker niet.” Jerry wenkte en trok een stoel naar de tafel. „Kom bij ons, professor,” zei hij uitnoodigend en stelde zijn vrienden voor. „He, Frank, vraag wat de professor wil gebruiken. Haal een wijnkaart. En waarom hebt u mij buiten niet eens opgezocht?” vroeg hij, terwijl Murgatroyd plaats nam. „Een zware kou gevat,” antwoordde Murgatroyd. „Op mijn leeftijd moet men voorzichtig zijn. Men moet dergelijke dingen niet verwaarloozen. Bent u het met mij eens, dokter Mallet?” „Men moet nooit iets verwaarloozen,” zei Mallet nadrukkelijk, „het minst van alles frissche lucht en doelmatige lichaamsbeweging. Voelt ge u thans wat beter, professor? Ik kan u een uitstekend recept geven — iedere apotheker kan het klaar maken.” „Ik wil het graag hebben voor het geval het zich herhaalt, maar ik ben nu weer geheel in orde. Ja, ik had het plan u een bezoek te brengen, Mr. Ronan; maar ik heb die kou gevat en toen hoorde ik later dat uw huisheer gestorven was — u hebt mij, zooals u weet, van hem verteld — en dus heb ik het nog maar wat uitgesteld.” „Ja, de arme Boyle is gestorven.” „Plotseling, geloof ik. Ik heb het bericht in de krant gelezen. Men was geneigd te gelooven dat er een geheim in zijn leven is geweest. Zijn er nog vrienden of bloedverwanten verschenen?” „Geen levende ziel.” „Waren er geen papieren of brieven — Niets om aan te wijzen waar hij vandaan kwam?” „Absoluut niets.” „Vreemd. Iemand bezit gewoonlijk iets dergelijks. Er was dus niets om zijn leven hier in verband te brengen met zijn verleden — wat dat dan ook was? Als het zijn bedoeling was, zijn werkelijke identiteit te doen verloren gaan, is hij daarin goed geslaagd.” „Niemand,” zei Trench, „kan zijn identiteit doen verloren gaan. Afscheiden van het feit dat het een *contradictio in terminis* is, is de zaak absurd en onmogelijk.” Murgatroyd keek hem aan met peinzende belangstelling. „Ik had misschien moeten zeggen „verbergen”. „Ook dat niet”, zei Trench beslist, „niemand kan dat met goed gevolg doen.” „Nu, zonder te willen redetwisten over de definitie van een woord, zult ge moeten toegeven dat iemand geheel kan verdwijnen uit zijn omgeving; ergens kan gaan waar hij geheel onbekend is, een anderen naam kan aannemen en onder dien naam kan sterven; en geen enkele aanwijzing nalaat die hem in verband brengt met zijn vroeger leven. Dat bedoel ik.” „Toch zal hij steeds dezelfde man zijn, met

hetzelfde lichaam, denzelfden geest en dezelfde ziel — als u in zoiets gelooft. Daardoor zal zijn identiteit zelf het verband verschaffen waarvan u spreekt. Daardoor is het vrij zeker, dat wanneer een of andere misdaad is gepleegd door den een of anderen man, deze gewoonlijk wordt gevangen en veroordeeld. In dit geval is het verbaasd hoeveel van zijn verleden te voorschijn komt." „Dat is ongetwijfeld zoo," zei Murgatroyd. „Maar om op het geval Boyle terug te komen: als u zijn verleden moest opsporen, van welk punt zoudt u dan uitgaan?" „Dat is moeilijk te zeggen," zei Trench ontwijkend. „Ik zou een of meer onbetwistbare feiten moeten vinden, waarop ik mijn veronderstellingen kon bouwen. Die veronderstellingen zouden daarna bewezen moeten worden. Het zou dus neerkomen op een op fantasie berustende redeneering, die ook geheel foutief zou kunnen zijn." „Op fantasie berustende redeneering!" zei Jerry. „Dat heb ik in mijn vak nodig. Laten wij samenwerken. De professor kan beoordeelen of mijn verhalen meer onwaarschijnlijk zijn dan voldoende is om interessante lectuur te vormen." „Neen," antwoordde Murgatroyd. „Uw „Vloed" maakte een zeer waarschijnlijk indruk op mij. Werkelijk, voor u mij het tegendeel hadt verzekerd, had ik den indruk dat gedeelten ervan wezenlijk gebeurde dingen waren, waarvan u hadt hooren spreken. Datgene wat de verschillende personen onder de gegeven omstandigheden deden, beschouw ik als buitengewoon logisch." „Welke gedeelten van het verhaal bedoelt u?" vroeg Trench. Murgatroyd vertelde het hem. Jerry was gevlid door de getrouwheid waarmee de professor alles beschreef. ☼ Nadat het souper was afgelopen, ging Murgatroyd naar zijn kamer. Hij zei dat hij brieven moest schrijven. De anderen bleven op de veranda van het hotel zitten rooken en praten tot het tijd was om naar den trein te gaan. „Wat dunkt jelui van den professor?" vroeg Jerry. „Goede, oude kerel," zei Mallet. „Hij en Matty vormen een zeer rustig spannetje." „Hij is een man van zeer superieure scherpzinnigheid," zei Trench kalm. „Dat is hij," sprak Jerry, „hij weet eerste klas verhalen te waardeeren. Dat is een onfeilbaar bewijs." „Hoor hem!" riep Mallet spottend uit. „Van verhalen gesproken," zei Trench. „Professor Murgatroyd bedoelde speciaal de beschrijving van het duel op het eiland waarvan sprake is op bladzijde 233 van je boek." „Mooiste deel van de beschrijving," zei Jerry bescheiden. „Boyles exemplaar van je boek was open op die bladzijde, toen ik het van de tafel naast hem opnam," merkte Trench op. „Het is waarschijnlijk toeval, maar negen van de tien menschen zouden zeggen dat dit het meest interessante deel van het boek was." ☼ Zij vergezelden Trench naar het station en brachten hem tot aan den trein. Later keerden zij terug naar den waterkant en de kleine motorboot. „Heb je ook lucifers?" vroeg Mallet, toen zij dicht bij de pier kwamen. ☼ Jerry zocht in zijn zakken. „Ik geloof het niet." „Laten wij dan hier binnen gaan en wat zien te krijgen," zei Mallet. „Ik zou ook wel een glas bier lusten." „Hier" was een vervallen kroeg, die er allesbehalve aantrekkelijk uitzag. Zij droeg den bescheiden naam van „Het Paleis" en had al de kenteekenen van een roofhol. ☼ Mallet duwde de deur open en trad binnen. Een half dozijn mannen hing tegen de toonbank of zat in het vertrek. De kastelein zat met een van hen te dobbelen. Overigens waren geen bijzondere dingen te bespeuren. „Bier uit een flesch en van het ijs," zei Mallet. „Neem zelf iets en vraag wat de jongens willen drinken." Mallet kreeg een doosje lucifers en stak een sigaar aan, babbelend met den waard, een ineengedrongen, stevigen kerel, die met kritische goedkeuring deforschheid van zijn klant bekeek. ☼ Eensklaps vloog de deur open om iemand binnen te laten, die het vertrek inschoot alsof hij uit een catapult kwam; de man trachtte op zijn waggelende beenen te blijven stilstaan, viel voorover en bleef languit liggen. Van buiten kwam een joviale vloek en een bulderend gelach. Nogmaals vloog de deur trillend open. Bij den ingang vertoonde zich de reusachtige gestalte van Con Brennan en achter hem waren zijn broers. ☼ Jerry zag onmiddellijk dat alle drie min of meer beschonken waren. Zij waggelden naar binnen en lachten den man uit, die blijkbaar door Cons reuzenarm naar voren was geschoten. Het ruwe spelletje had blijkbaar hun zin voor humor geprikkeld. Het was de jonge Paddy die met duiveltjes van vermetelheid in zijn oogen Jerry en Mallet herkende; en hij hijgde van blijde voldoening. „O-o-o! zie eens wie hier is!" Groote Con hief zijn oogen op van den man, die met moeite op de been kroop.

De ruwe vroolijkheid erin verdween plotseling en veranderde in kille wreedheid. Zijn reusachtig lichaam scheen zijn lijnen van pralende opgeblazenheid te verliezen, strak te worden en te verstijven als bij een kwaden hond. Zijn hoofd ging naar omlaag en zijn onderkaak werd vooruitgestoken. „De kerel, die je heeft gestompt, Finn," sprak hij, „en voor een stier in een boom is geklommen; en hij die op een boot staande ons heeft uitgescholden en mij graag tot moes wou knijpen! En hier is nou eens geen boom en geen boot." „Een stevig pak ransel zal ze wel mores leeren," zei Finn grimmig en de reus knikte. ☼ Mallet en Jerry keken elkaar aan. „Jij en je verwenschte lucifers, Johnny," sprak deze. „Hier zijn wij juist in het hoekje waar de slagen vallen." „Schijnt zoo," gaf de forsche dokter kalm toe. „Ze willen een streek uithalen en wij moeten ze vóór zijn. Zij zijn dronken genoeg om eerst een praatje te maken. Laat ze dichtbij komen. Als je er dan kans toe ziet, raak dan een hunner vlak in zijn gezicht. Neem Finn. Con heeft het op mij gemunt. Ik neem hem." „Stomp hem met al je kracht," raadde Jerry hem. „Geloof je dat ik mijn zaakje niet versta?" gromde de vroegere trainer. „De meesten van die zware kerels hebben een zwakke kaak. In een oogenblik zal ik weten hoe de zijne is. Als ik mijn kans schoon zie, maak ik er gebruik van. Doe jij hetzelfde. Als het begint, val dan snel aan en hevig — en maak dan dat je wegkomt!" Jerry knikte. De wijze woorden van den veteraan waren overbodig. Hoe kalm en opgeruimd hij ook was, men had hem niet zonder reden „wilden" Ronan genoemd. Als een tegenstander eerlijk optrad deed Jerry dit ook; maar als de ander hardhandiger begon, was Jerry gaarne bereid hem ook hierin ter wille te zijn. ☼ Met een zwaai van zijn arm schoof Con den man, dien hij naar binnen had gegooid uit den weg. De drie broers kwamen langzaam naar voren. Mallet leunde nog met één arm op de toonbank, een sigaar tusschen zijn tanden, zijn harde, uitdagende oogen vast op het trio gericht. Jerry ging een beetje opzij om ruimte te hebben bij een plotselingen aanval. ☼ „Jongens, beginnen jullie hier niet te vechten," waarschuwde de kastelein. „Die heeren hebben jullie niks gedaan." „Bemoei je der niet mee," gromde Con, „of je heele boel vliegt door de ruiten. En ikzelf zal de jongen zijn, die dat doet." Blijkbaar zag de waard dat Con in staat was die bedreiging uit te voeren, want hij nam zijn toevlucht tot overreding. Con lette volstrekt niet op hem. ☼ „Als het niet voor den ouwe was geweest," zei Con tot Mallet, „dan zou je jezelf dien dag op het eiland hebben kunnen dokteren." „Zoo?" sprak Mallet kalm. „Ik geloof niet dat ik iets tegen jou heb gezegd. Ik had het tegen je broer en ik heb hem fijntjes de waarheid gezegd. En dat zal ik weer doen. Als je je ermee wil bemoeien is dat jouw zaak. Als je ruzie zoekt, kan je ze krijgen ook." „Ruzie?" zei de reus spottend met een ruwen lach en een woesten glans in zijn oogen. „Ruzie zoek ik. Kan jij tegen me op? Laat eens kijken!" ☼ Jerry zag met een snellen, zijdelingschen blik, dat Mallet zich gereed maakte voor den „punch". Hij deed dit bijna onmerkbaar door zijn linkerschouder ietwat achteruit te trekken en zijn lichaam een weinig bij het midden om te draaien. Zijn linkerhand was onder zijn heup; zijn rechter was opgeheven en hij zette zijn redeneering kracht bij door een uitgestoken wijsvinger. ☼ „Dat zou ik kunnen doen als je mij er toe dwingt. Je broer is volwassen, nietwaar? Waarom laat je hem niet zijn eigen boontjes doppen? Ik ben bereid alles te volvoeren wat ik, wanneer dan ook, tegen wien dan ook, zeg. Ik zou niets liever willen dan hem een opstopper te geven zooals — dezen!" Krak! Bij dit laatste woord ging Johnny Mallets schouder met een ruk naar boven. Te laat zag de reus de beweging. Zijn eigen gebalde vuisten waren ter hoogte van zijn midden. Terwijl hij ze instinctmatig ophief, trof een vuist als een zak steenen zijn kaak. Een oogenblik bleef hij ademloos overeind staan, terwijl zijn beenen automatisch zijn zware gestalte droegen. Johnny Mallet zwaaide nogmaals zijn meedoogenlooze hand. De reus viel achterover. Met het donderend geluid van een neervallenden boom raakte hij den vloer, draaide zich half om en bleef stil liggen. ☼ Jerry stond tegen Finn. Deze begreep Mallets bedoeling maar een oogenblik te laat. „Pas op, Con!" schreeuwde hij, „hij wil —" Bij deze woorden zwaaide Jerry zijn sterke rechterhand, zooals Mallet had gedaan, mikkend op de kaak. Het was een woeste zwaai, met volle kracht aankomend en als hij zijn doel had getroffen, zou Finn naast zijn broer zijn neergevallen.

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenbergh.

DE BLOEMENTENTONSTELLING TE HEEMSTEDEN. HYACINTHEN IN HET TENTONSTELLINGSGEBOUW.

DE VOORJAARSBLOEMENTENTONSTELLING OP GROENENDAAL.

TOEN wij, gehoor gevende aan de vriendelijke uitnoodiging van het hoofdbestuur der Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur om een rondgang over het terrein van haar tentoonstelling te maken, naar Groenendaal trokken, kon onze tocht niet den indruk wekken te zijn een gang naar het bloemenfeest der bollenstreek. Wel had het sneeuwen opgehouden en brak een schuchter zonnestraaltje door, maar hoe goed ook bedoeld, het lukte de zon niet, gedachten te doen uitgaan naar bloemenkleur en geur. ☼ Het terrein der volle grondtentoonstelling lag verborgen onder een deken van smetteloze sneeuw, waartegen de geschoren heesterplanten grillig afstaken. Van den aanleg was dan ook weinig of niets te zien. Enkele crocussen hadden het gewaagd en keken brutaal boven het sneeuwdek uit. Het was of zij lachten om de dwaze buxus-vormen rondom hen. Maar al strijden die met alle gevoel van kunst, kunstig zijn zij zeker, deze vervormde natuurkinderen. En als zoodanig doen zij het wel, en kunnen wij evenals de eigenwijze crocussen ons vermaken met het grappig geknipte teddy-beertje, de grimmige waakhonden, de vogels en het aardige molentje. Over hun schoon zullen vele meeningen uiteen loopen evenals men verschillend zal oordeelen over de groep beeldhouwwerken, bedoeld als tuinplastiek. Dan is er nog een keur van mooie tuinmeubelen. ☼ Van den oud-Hollandschen tuin was nu niets te zien. Evenmin van de rotspartij en de aardige aangelegde tuintjes. Daar een wandeling op het terrein nu geen doel had, begaven wij ons, rondgeleid door den voorzitter der Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur, den heer Ernst H. Krelage, langs de betegelde paden die van sneeuw waren ontdaan, naar het groote tentoonstellingsgebouw. ☼ Een treffend contrast. Buiten alles winterpracht; hier een weelde van bloemen, een schittering van kleur. Kleine teere bloemkens en groote voorname bloemen met felle kleuren, deskundig gerangschikt en met smaak opgesteld, vormen met elkander een bloementuin als uit een sprookje. ☼ Allereerst gingen wij langs een gemengde inzending van Orchideeën, Palmen- en Azalea's, ingezonden door de firma Bier en Ankersmit te Melle bij Gent. Een stukje Gentsche cultuur, zoo overweldigend mooi, dat men er stil van wordt. Een symphonie van kleuren: fijn wit — diep rood — zacht rose. Wonderlijk mooi zijn de orchideeën van de bekendste tot de bijzonderste soorten. De slanke bloemstengels buigen onder een schat van crème, zacht rose, witte of beige bloemen, rood, bruin en paars gestipt en gevlamd, te mooi om het in woorden uit te drukken. Al die lieve bloemengezichtjes, welk een meesterstuk van cultuur vertolken zij! ☼ In den hoek prijkt

een collectie Amaryllis van de firma Warmenhoven en Zn. te Hillegom. Aan statige juffers doen zij mij denken. Bijzonder mooi is de witte soort welke men vroeger niet kende en die eerst heden na veel kruisingen is ontstaan, een speciale kas-cultuur waarmede de firma schitterende resultaten heeft behaald. Midden in het gebouw zijn drie groote perken aangebracht. Het middelste perk, de eereplaats, heeft de afdeeling Overveen—Bloemendaal voor haar hyacinthen, een bijzonder mooie collectie, geschikt in bruine manden. Welk een verscheidenheid van kleuren, roode, rose, blauwe, paarse, gele, witte, alle met de fijne tint van kasbloemen. Vierduizend stuks van de mooiste soorten zijn door de kweekers en exporteurs van genoemde afdeeling vrijwillig afgestaan. In het geheel zijn er honderdtwintig soorten. ☼ Hier tusschen staat het borstbeeld van wijlen den heer J. H. Krelage, dat namens de afdeeling der Vereeniging voor Bloembollencultuur is aangeboden ter plaatsing in het nog te stichten eigen gebouw; het beeld is vervaardigd door den beeldhouwer Tjipke Visser. Er is ook een collectieve inzending van de afdeeling Aalsmeer van de Ned. Mij. voor Tuinbouw en Plantkunde. Deze inzending, welke 200 M² oppervlakte beslaat, is geheel gevormd door seringgen, rozen en prunus. Aalsmeer, eenmaal de woonplaats van eenvoudige boomkweekers, toont zich hier op zijn best en laat zien dat het thans is 't tuinbouwcentrum bij uitnemendheid, 't belangrijkste van geheel Nederland. Interessant is ook de inzending van de veilingvereeniging Rijnsburg, van waaruit in 't bijzonder geforceerde bollen worden verzonden naar binnen- en buitenland, een groote collectie bloeiende bollen en knollen, in kistjes geplant, zooals men ze op de veilingen aanvoert. ☼ Dan heeft men een inzending mooie Narcissen van de Gebr. Eggink uit Voor- schoten. Verscheidene soorten zijn vertegenwoordigd, van de oude eenvoudige tot de nieuwste. ☼ Een schitterende collectie is ook die der Astilbis van de firma C. G. van Tubergen Jr. te Haarlem. Teere fijne planten, zacht gekleurd. Zij doen veel denken aan spiraea's en bloeien in den zomer. Hier naast prijken weer verschillende soorten narcissen, licht en goudgele. Een mand vol donker paarse crocussen trekt zeer de aandacht om het fijne der kleur van deze lieve lenteboden. ☼ De collectieve inzending van de afdeeling Heemstede van bloembollencultuur is gerangschikt naar ontwerp van de firma van op een voetstuk een groote vaas, gevuld met tulpen in vele kleuren. ☼ Toch doet die veelheid geen schade, integendeel, van roode tulpen en daar in uitlopend stervormig verschil-

lende perkjes met dubbele en enkele vroege tulpen. Hier zijn de kleuren harder en daardoor minder gunstig, het geheel wat bont. Mooi is echter weer de breede rand welke de middenpartij omzoomt. Geleidelijk vloeien hier de zachte kleuren ineen, een kleurenweelde van rood — roze — lila — geel en wit, waarmee het matte groen van de bladeren en stelen een mooi geheel vormt. Aan het andere einde van het middengedeelte is een prachtige collectie tulpen en narcissen opgesteld. Een betegeld pad loopt door dit lustoord heen. ☞ Langs de kanten zijn nog fraaie inzendingen Cyclamen — Hortensia's — Begonia's en Clivia's smaakvol opgesteld. Ook zijn er Delcylia, deze laatste is een speciale cultuur.

Lief zijn de Lelietjes van Dalen. Zonder hen zou deze voorjaarstentoonstelling niet compleet zijn. Schuchter staan zij naast de meer opvallende bloemen, juist door hun sierlijkheid en eenvoud de aandacht trekkende. ☞ Zoo ziet de groote zaal in vogelvlucht er uit. ... ☞ Een afzonderlijke zaal is ingericht voor afgesneden bloemen en planten op tafels. Bijzonder mooi van kleur zijn de Freesia's, ingezonden door de firma Tubergen, Haarlem. Deze buitenlandsche bloemen met hun fijne zachte tinten zijn zeker wel de lenteboden bij uitnemendheid. Prachtig zijn de groote roode Amarylles van de buitenplaats van den heer Bunge te Aerdenhout. Merkwaardig is de collectie Hollandsche Irissen, evenals de verzameling Cactusplanten, vreemde grillige wezens, wonderlijk van vorm. Ook hier weer mooie Narcissen waaronder eenige nieuwe soorten. Zeldzaam mooi is de collectie Anjers, ingezonden door de firma C. Engelmann Ltd. Saffron Walden Engeland. Wat al kleuren en soorten! Ook hier weer hyacinthen, netjes op een rijtje als soldaatjes in het gelid. Ze doen zoo opgesteld erg houderig, maar vakmensen zullen zeer zeker in de verschillende soorten belang stellen. ☞ De heer van Veen uit Leiden zond een prachtige collectie Primula's. Warm zijn de kleuren van deze rijk bloeiende flora-kinderen. Buitengewoon lief zijn de nu reeds bloeiende rotsplantjes. Snuitige bloemgezichtjes, die nieuwsgierig tusschen de rotsstenen gluren. Er zijn ook zeer zeldzame Saxifraga's. ☞ En zoo zijn we gekomen aan het einde van onzen rondgang. Straks, als ook buiten de voorjaarsbloemen pronken, hopen wij een overzicht te geven van het Groenendaalsche bosch dat dan zijn zal als een sprookjeshof. ☞ Interessant is het te weten, hoe het groote tentoonstellingsgebouw, dat 70 Meter lang en 30 Meter breed is, wordt verwarmd. Dit geschiedt door het regelbaar systeem der firma Heringa en Wuthrich te Haarlem, van verwarming door middel van warme lucht. De temperatuur mag met

het oog op de bloemen in het gebouw een maximum van 45 gr. Fahrenheit bedragen, bij elke buitentemperatuur. In het midden achter de groote hall bevindt zich het ketelhuis met luchtregelkamer. Twee gegoten ijzeren warmwater-tegenstroomketels verwarmen het luchtverwarmingsapparaat, dat zoodanig geconstrueerd is, dat een groot verwarmend oppervlak in een kleine ruimte is ondergebracht. Per uur wordt 20.000 kub. M. versche of circulatielucht door een bijzondere luchtleiding naar de twee zijvleugels der groote hall gedreven. De luchtsnelheid bedraagt ca. 8 à 10 M. per seconde. De uitmondningen bevinden zich boven in het gebouw en zijn bijna niet zichtbaar. ☞ Aan de voorzijde van het terrein is het informatiebureau ingericht. Ook is er een postkantoor, een rustige kamer voor de persmensen en een donkere kamer voor de fotografen. Langs de particuliere stands wandelt

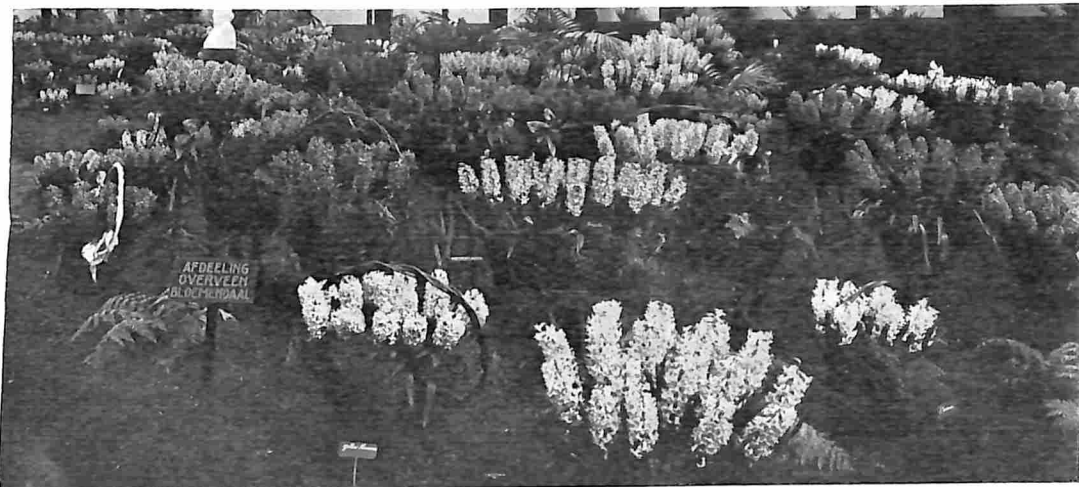

Foto C. Steenbergh.

DE VOORJAARSBLOEMENTENTONSTELLING TE HEEMSTEDÉ.
HYACINTHEN BIJ HET BORSTBEELD VAN J. H. KRELAGE, DEN OPRICHTER
DER ALGEMEENE VEREENIGING VOOR BLOEMBOLLENCULTUUR.

men naar het restauratiegebouw. Buitengewoon interessant is nog de stand van de particuliere Plantenziektenkundigen dienst te Wageningen. ☞ De algemeene vereeniging van bloembollencultuur kan ongetwijfeld trotsch op deze internationale tentoonstelling zijn. I. JOH. W. DE VRIES.

Zonneschijn en de tuin.

WIJ tuinarchitecten hebben onze gedachten over veel te laten gaan, o.a. te letten op de dagen dat de zon aan den hemel staat. Want het licht is een groote factor. Hoe verschillend is bijvoorbeeld een besloten tuin bij het komen, tegen de zon in, en bij het terug wandelen op denzelfden tijd met de stralen in den rug. ☞ Bij het binnengaan onder het rozenpoortje denkt men in een wonderland te zijn gekomen; de rozen bloeien en de Jucca's, die zich rhythmisch over het grasveld herhalen, prachtige zware planten met veel stengels waaraan de klokken ivoorblank hangen, doorschenen van licht. De paden gaan om bloeiende rozenbogen in het midden en brengen naar den uitgang waar stokrozen staan. Het gras is een tapijt gelijk, met goud doorspikkeld van stralende bloempjes. Er is sierlijk beweeg van een slanke vrouw, bukkende zich en opgaande om het kindje op den arm, de Juccakelken te laten kussen. Een spelletje wordt het, de planten krijgen alle bezoek van hen beiden, het gaat vlug en snel, in fluistering. Zoo is de tuin bij het binnenkomen, als overstraald van leven, ook de Laurushag die begrenst. ☞ En teruggaande? Onkruid groeit volop in de paden, het gras is blauw en arm en kaal, de rozen bloeien maar sporadisch, de heggen zijn suf en saai en de Jucca's niet zoo bijzonder, en eigenlijk staat men teleurgesteld te kijken en denkt: „hoe vreemd, ik was toch zoo gelukkig in dit tuintje, eerst.” ☞ Men keert

Foto C. Steenbergh.

DE VOORJAARSBLOEMENTENTONSTELLING TE HEEMSTEDÉ.
DE TULPEN IN HET TENTONSTELLINGSGEBOUW.

terug en zeker is het, het licht, het licht tooverde alles om. Als men nu niet oplet en dit niet onthoudt, dan ontwerpt men gerust zoo'n bloementuin voor een Noordoostkamer, waar veel gewoond wordt in den middagtijd, en dan mist men de grootste vreugde van uit de ramen. ☞ Ik wil niet beweren dat de tuin op zonlooze dagen zonder waarde zou zijn of zou moeten zijn, integendeel, wij hebben in ons land te veel grijze gesloten luchten tegenover lichte, maar wij kunnen toch, als het zich voordoet, rekening houden met onze waarneming en zoo de beking van den tuin versterken. ☞ Versterken, ja, het is niet alleen de zon die flatteert, er is ook een samenweven, een naast elkaar stellen dat de waarde verhoogt van het enkele iets. Ik denk aan een voortuintje, waar Rudbeckia's groeien, Golden Glow's; nergens komen zij zoo tot hun recht als hier en dat is omdat zij niet alleen staan, zij hebben tot geburen een wit hekje en witte Phloxen. Het is nu of het goud der bloeiende ballen schitterender wordt en het koele verliest en dankbaarheid afstraalt op de Phloxen, die smetteloos en zuiver zijn. ☞ Als de kleinbloemige zonnebloempjes er niet zouden zijn geweest, hadden die twee met elkander te zwaar wel geleken; nu is het al vriendelijkheid bij het kleine huis, en ziet men 's ochtends uit de oosterventers, dan is het weer het zonlicht dat de vreugde ten top doet stijgen. ☞ Zoo moeten wij gedurig letten op het ons omringende en er ons profijt mee doen.

TINE COOL.

De eerste spoorweg hier te lande.

AMSTERDAM en Haarlem zijn de eerste steden in ons land geweest die door een spoorweg verbonden werden. Op 20 September 1839 had — zooals het Algemeen Handelsblad destijd schreef — de inwijding van den Haarlemmer Spoorweg plaats. Het station te Amsterdam en de wagens waren feestelijk versierd; in een der wagons bevonden zich de hoornblazers der schutterij, die zich van tijd tot tijd deden hooren. „De weg naar Haarlem werd in circa een half uur afgelegd; aldaar wachtte het gezelschap het muziekkorps van de schutterij der stad Haarlem, dat eenige muziekstukken uitvoerde, waarna de terugtocht insgelijks in een half uur geschiedde; aan het station te Amsterdam was een keurig collation in gereedheid gebracht, waaraan al de genoodigden deelnamen, die met eenen vriendschappelijken disch deze belangrijke feestviering besloten. . . .” ☞ Wat de wagens betreft, men noemde toen de rijtuigen eerste, tweede en derde klasse, onderscheidenlijk *diligence*, *char à bancs* en *waggon*. Voor het gemak van het publiek hadden de rijtuigen een verschillende kleur: de eerste klasse was groen, de tweede geel, de derde bruin. Alleen de eerste klasse was overdekt. Elk rijtuig had drie afdeelingen, met zeven zitplaatsen op iedere bank; de bagage werd bovenop gelegd. Aan het personeel van den weg was voorgeschreven, met nauwgezetheid de goederen van de reizigers en de pakgoederen te verzamelen, die gedurende de reis van de rijtuigen mochten afvallen. ☞ In de *diligence* betaalde men voor een rit naar Haarlem / 1.20, in de *char-à-bancs* / 0.80, in den *waggon* / 0.40; naar Halfweg onderscheidenlijk / 0.80, / 0.50 en / 0.25. Tot maatstaf had men genomen wat het vervoer per *diligence* of per trekschuit kostte. Vier treinen vertrokken dagelijks van Amsterdam en evenveel van Haarlem. Kaartjes waren er niet, maar biljetten op

gewoon papier. Retourbiljetten waren toen nog onbekend. Van verwarming der rijtuigen was geen sprake. ☞ Het reglement voor den IJzeren-Spoorweg tusschen Amsterdam en Haarlem bevatte een reeks bepalingen, waarvan enkele misschien nog onze aandacht verdienen en die ik — evenals veel van het bovenstaande — ontleen aan het belangrijke en fraai uitgevoerde boekwerk dat de Hollandsche IJzeren-Spoorwegmaatschappij bij haar vijftigjarig bestaan in 1889 heeft uitgegeven. (Ook kan men raadplegen: Mr. J. H. Jonckers Nieboer, *Geschiedenis der Nederlandsche Spoorwegen*, Haarlem 1907). Een kwartier voor het vertrek van iederen trein moest gedurende vijf minuten de klok luiden, waarna 2 minuten voor het vertrek nog eens door een sneller gelui de laatste waarschuwing gegeven moest worden; terstond na het ophouden van het tweede gelui moest de conducteur op zijn trompet of hoorn blazen, ten teeken voor den machinist, dat de lieden in de wagens geplaatst en de portieren door hem gesloten waren, „waarna de trein zich langzaam in beweging begint te stellen.” Volgens art. 185

was het rooken in de eerste en tweede klasse verboden; was men verplicht stil te blijven zitten en niet op te staan gedurende den overtocht, en mocht men de portieren bij aankomst of ophouden niet openen, doch moest men afwachten tot zulks door den conducteur geschiedde. Vooral dat voorschrift om stil te blijven zitten is merkwaardig, maar als men bedenkt dat — zooals wij gezien hebben — de meeste wagens open waren, had het misschien toch wel zijn nut! ☞ Ten slotte laat ik hier een couplet volgen van den lierzang, door Jacob van Lennep bij de opening den begunstigers van de ijzeren spoorweg van Amsterdam naar Haarlem toegezongen:

't Is roemrijk, over de ijs'ren
banen.
Waar spoorslag noodig is
noch zweep,
Te rollen door 't verbaasd
Polanen
Met onafzienb'ren wagensleep,
Van 't IJ naar Haarlem's
wal te stoomen
Als waar de tijd teruggekomen,
Toen langs de barre Noord-
zeestroomen,
Aan Scheveningen's oever-
zand,
Prins Maurits met des
Vlamings wagen,

Op vleug'len van den wind gedragen,
Vooruitstooft langs 't verwonderd strand.

Mr. C. BAKE.

KAJO.

„HALLO maestro”, klonk de vroolijke stem van den Corsikaan, „wilt u dien sperwer niet hebben om op te zetten?” De maestro schudde zijn lange witte krullen. Toen wende hij zich tot ons: „wilt u hem dan misschien?” „Wat moeten wij er mee doen?” „Opzetten natuurlijk!” Maar ook wij hadden daar geen liefhebberij in. „Waar is hij?” vroeg ik nieuwsgierig, want nog nooit had ik er een van zoo dichtbij gezien. Toen werd ons het dier getoond; hij lag ongelukkig op een zij en trachtte verwoed te bijten naar iedereen, die in zijn buurt kwam. ☞ Toen we voorzichtig werd hij bij staart en vleugels gepakt en zoo, het hoofd naar beneden, triomfantelijk naar huis gedragen, waar hij in een leeg konijnenhok geplaatst werd. Een stukje rauw vleesch werd hem voorzichtig op de punt van een stokje

Foto C. Steenbergh.

DE BLOEMENTENTONSTELLING TE HEEMSTEDEN.
TERWIJL NOG DE MAARTSCHE SNEEUW DEN GROND DEKT
WORDEN VOORBEREIDINGEN GETROFFEN HEM TE
DEKKEN MET EEN BLOENTAPIJT.

KAJO, DE TORENVALK.

toegestoken. Hij hapte er in en bleef dan weer roerloos liggen — alleen zijn oogen volgden ons overal met angstigen blik. Zoodra we een oogenblik niet op hem letten, slokte hij gauw het vleesch op. ☼ Natuurkundige boeken werden geraadpleegd en we vonden uit, dat onze nieuwe huisgenoot geen sperwer was, gelukkig, want anders had hij er het leven bij in geschoten, als zijnde een zeer schadelijke vogel, maar een torenvalk, die hoofdzakelijk op muizen, mollen en dergelijke jaagt, terwijl de vogeltjes veel minder last van hem hebben; dus kon zijn leven gespaard blijven. ☼ De schrik was telkens groot, als iemand dicht bij de kooi kwam, maar langzamerhand wende hij zich aan ons. Na twee dagen konden we den arm in het hok steken en „Kajo”, zooals we hem genoemd hadden, bij zijn staart en vleugels er uit halen. De gewonde poot en vleugel werden dan zorgvuldig met jodiumtinktuur behandeld en dan ging hij zijn kooi weer in, met als belooning een stukje vleesch. ☼ Al gauw werd hij sterker, stond op een poot en sprong er op rond. Toen werd hij buiten op een boom gezet en bleef daar soms urenlang zitten. Zoo nu en dan probeerde hij zijn vleugels uit te slaan, maar in het begin ging dat niet erg goed en het was of hij dat wel gevoelde, want hij deed nooit echt moeite om weg te vliegen. ☼ Maar met den dag werd hij sterker en ook tammer, en groot was onze vreugde, toen hij zijn schuwheid zoover overwon, dat hij de kleine stukjes vleesch ons uit de hand at! Het was aardig om te zien, hoe hij zijn naam kende, en zijn kopje naar ons toe wendde, als we uit de verte „Kajo” riepen; in die houding hebben we hem gefotografeerd (zie de afbeelding hierboven). ☼ De poot is niet genezen, die bleef lam en stijf, maar de gewonde vleugel genas, en op een mooien avond werd de roepstem der natuur hem te machtig; hij spreidde zijn vleugels uit en vloog weg, de olijfboschen in, blij zijn vrijheid herwonnen te hebben. Wij hebben hem niet meer terug gezien.

H. S.

Twee merkwaardige oude gevels.

AMSTERDAM zal in zijn binnenstad binnen niet langen tijd twee merkwaardige oude gevels armer en een modern bouwwerk, laat ons hopen, rijker zijn geworden. Alle pogingen, die in het werk zijn gesteld om de vroeg-zeventiende eeuwse gevels van de perceelen Nieuwmarkt 19 en 21 uit de hand van den slooper te redden hebben gefaald, binnen enkele weken zullen ze verdwenen zijn. Zeker, we zijn overtuigd, dat het oude voor het nieuwe wijken moet. Toch valt het zwaar er in te berusten, wanneer een tweetal gevels zoo zeldzaam als deze, verdwijnen gaat. ☼ Het wordt algemeen aangenomen, dat zij ontworpen zijn door Hendrick de Keyser, den grooten bouwmeester uit het begin van de zeventiende eeuw. Eenig schriftelijk bewijs is er niet van te leveren maar zoo ergens, dan spreken hier de steenen. De karakteristieke kenmerken van de Keyser's werk vindt men haast alle in deze gevels terug. We noemen slechts de gekoppelde pilasters naast de ramen, de afdekking in gebroken rechte lijnen boven de vensters van de eerste verdieping, de wat barokke vulling in de tympanen van de ramen der tweede verdieping, de eigenaardige vullingen van de trappen der gevels, de fraaie versieringen op de verschillende sluitsteenen en het frontispies, dat de geveltoppen zoo fraai afsluit. Wij raden den belangstellenden lezer om deze gevels te vergelijken met dien welke staat voor het pand Oude Zijdsvoorburgwal 57, waarvan we stellig weten, dat hij van den grooten bouwmeester is; van eenigen twijfel kan dan moeispake meer zijn. ☼ Er is evenwel nog een andere omstandigheid, die Hendrick de Keyser als vermoedelijke bouwmeester van deze huizen aanwijst. Hem, die de afbeelding van de gevels nauwkeurig beziet, zal het opvallen, dat de uiteinden van de bogen boven de bovenste vensters op zeer onconstructieve wijze worden gesteund door den bovendorpel van het middelste van deze vensters. De meening van enkelen, dat deze toestand zou zijn ontstaan door latere verbouwing, kunnen we niet deelen: de beëindiging van de waterlijst onder genoemde vensters in voluten, wijst onwederlegbaar heen naar een toestand als bij den bouw ontstaan. Dat de Keyser van oorsprong beeldhouwer was en het met de bouwconstructie niet steeds even nauw nam, komt hier wel eigenaardig uit. ☼ Van zijn talentvolle hand als beeldhouwer getuigen de twee gevelsteenen 1), de Apostelen

1) Men zie voor deze steenen het Jaarboek van 1921 van Amstelodamum.

Foto C. Steenbergh.

TWEE MERKWAARDIGE OUDE GEVELS AAN DE NIEUWMARKT TE AMSTERDAM.

Andreas en *Jacobus* voorstellende. *Andreas* wordt op den eenen steen voorgesteld voor het gelijkarmige scheeve kruis dat naar hem genoemd is geworden. Ter zijde zijn martyrium, de krijgslieden zijn bezig hem aan dit kruis te nagelen. *Jacobus* is als hoofdfiguur op den anderen steen gebeiteld met den pelgrimsstaf in de hand; ook het lot dat dezen Apostel trof, de onthoofding, is ter zijde afgebeeld. ☞ In het nieuwe, moderne gebouw, dat ter plaatse zal worden gebouwd, isaan deze steenen geen plaats in te ruimen. Het is te hopen, dat de pogingen, door de Vereen. tot behoud van gevelsteen en aangewend, om de steenen voor Amsterdam te bewaren, slagen zullen.

C. VISSER.

BIJ DEN WITTEN BERG.

O P den rijksweg Nijmegen—Venlo kan men heel wat menschen ontmoeten. De voetgangers en een groot gedeelte van de fietsers wonen in de buurt, de tram en de vele auto's vervoeren hoofdzakelijk reizigers die maar heel oppervlakkig links en rechts kijken en die dan ook onmogelijk kunnen vermoeden, welke mooie landschappen en wat een interessant terrein voor biologisch onderzoek ze voorbijsnorren. ☞ O, ik kan me best begrijpen dat je per auto liever naar Maastricht doorrijdt en er een uitstapje in België aan vastknoopt. Als je dan thuis komt, kan je vertellen van dingen, die minstens het derde deel van 't gezelschap óók gezien heeft. En ook de fietsers hebben gewoonlijk een doel, dat ze per wiel bereiken kunnen, terwijl de rasechte fietsers 't zich tot een eer schijnen te rekenen, alleen als 'thoogst noodzakelijk is, van hun fiets te stappen en eens een eindje te wandelen. Ja, zülke toeristen zullen aan mijn verhaal al heel weinig hebben, want alleen hij, die grootendeels te voet gaan, kan

genieten van de stille boschwegen en de blauwe vennen, die daar op 't middenterras van de Maas zoo talrijk zijn en zoo weinig gewaardeerd worden! De belangstelling in de mooie natuur is toch groot genoeg. Of moet 't mooie, volgens na-oorlogsche mode, alléén in 't buitenland gezocht worden? Wie geen àl te slecht wandelaar is, kan daar, tusschen Venlo en Arcen, typisch Nederlandsche landschappen doorkruisen, die door hun afwisseling van bosch en heide, van plassen en stuifduinen, de moeite van het bezoek ruimschoots beloonen. ☞ Dat prachtige, rustige landschap strekt zich uit op 't middenterras van de Maas, ten Oosten van den weg Nijmegen—Venlo. 't Is dus gemakkelijk genoeg te bereiken: de tram stopt aan talrijke halten en vóór de vrachtauto's den grintweg veranderden in een lange reeks van overmatig groote knikkerkuilen, was 't een ideale weg voor fietsers. (Nu is hij, aan den kant, nóg zeer goed!). Ik wilde u nu uitnoodigen om van Venlo uit dit gebied te bezoeken en wel voorloopig per fiets. ☞ 't Begin van den tocht is héél prozaïsch. De vroeger zoo mooie weg naar Velden is tegenwoordig boomloos. De iepenziekte heeft àl de boomen aangetast en er waren er al heel wat dood, voordat men met 't rooien begon. Al die huizen en huisjes langs den weg zijn nu zoo akelig kaaltjes en banaal, sinds ze beroofd zijn van het groen, dat ze als een krans omgaf en dat schaduwen wierp

of lichtstralen doorliet, waardoor muren en daken leefden, in plaats van, zooals nu, dood en effen te zijn. ☞ Even voorbij paal 74, waar de weg nu zoo mooi gelijk is, was vroeger een vrij aanzienlijke stijging. De helling rechts met haar dennebosschen en de bijna geheel afgegraven, zandige velden links maakten deel uit van een reeks oude rivierduinen uit den tijd, dat de Maas daar een aanzienlijke bocht naar 't Oosten maakte. Het Zwartewater is nog een overblijfsel van dezen ouden Maasarm en het is tevens de eerste van de reeks vennen, die zich naar 't N. uitstrekt. In de buurt van 't Zwartewater is de mensch al lang bezig met ontginning. Dennebosschen zijn verdwenen, heuvels worden afgegraven, men graaft de klei uit voor de steenbakkerijen en men poot er aardappels of maakt kunstmatige weiden, allemaal heel nuttige zaken, die echter de schoonheid van 't landschap met den dag doen verminderen. 't Is er nog héél aardig en wie er tijd voor heeft, kan op een wandeling van een paar uur toch nog veel moois zien. Maar het kan toch niet anders, of ook dat mooie is binnen afzienbaren tijd verdwenen! ☞ Voorbij Velden, met zijn aardig gelegen en overal zichtbaar kerkje, snijdt de weg opnieuw zoo'n heuvel (paal 77.5). Daar is 't akkerland al tot vlak aan den voet van de langgerekte hoogte gekomen en 't is dan ook een eenigszins verrassend gezicht: die lange wal, met hakhout en heide begroeid, die als een ver-

schansing door het bouwland loopt. ☞ De wegen rechts voeren naar Schandelo, een gehucht in een omgeving van bouwland, maar ook van bosch en heide. Vroeger stonden er veel prachtige, zware boomen, maar die zijn alle geveld en veel moeras is nu wei- en bouwland geworden. ☞ Even voorbij paal 79 ligt een boerderijtje met café („Thewen”), van 't bekende Limburgsche type. Het eerste wegje rechts moeten we nemen. Je kunt er heel goed fietsen als je voortdurend naar je voorwiel kijkt en

BIJ DEN WITTEN BERG.

EEN DER TOEGANGSWEGEN TOT DEN WITTEN BERG.

met vaste hand stuurt, maar laten we dat nu niet doen! Want anders zie je niet die schilderachtige boerderijtjes achter heuvels en met mooie boomgroepen, zoo heel anders dan de tamelijk alledaagsche huisjes, die vlak aan den grooten weg staan! ☞ We gaan steeds naar 't Oosten en komen spoedig op een mooi boschpad met aardige dennen. Als je nu niet te veel naar de boomen kijkt, zie je links een vennetje, dat sterk aan 't verlanden is, maar dat toch in 't midden nog blank water heeft en dat niet alleen in een regenachtigen zomer. Op de heide, 't dichtst bij den weg, vormt 't warkruid groote roode plekken, dicht bij 't water staan *Rhynchospora*'s en tallooze *Zonnedauwplanten*. Maar daar kijken we liever straks naar, op een andere groeiplaats, waar ze letterlijk bij duizenden te vinden zijn. In 't water veel veenmos en verder op, op de onbereikbare plekken, lischdodde, wateraardbei, waterklaver en zulke moerasplanten, waar tusschendoor 't water blinkt. ☞ Het mooie boschwegje gaat nog steeds door, maar we komen nu spoedig op een plaats, waar een gids noodig is. Ga je n.l. rechthout, dan kom je spoedig in tamelijk vlak land en op Duitsch gebied, maar als we eenigszins linksaan houden, komen we op een van de mooiste punten van dit terrein. 't Ziet er eerst niet veelbelovend uit: boschgrond, waarvan de boomen al lang geveld zijn en die nu gedeeltelijk begroeid is met zwenk-

gras en *Agrostis* en waar honderden wilgenroosjes bloeien. Maar een paar honderd meter verder moeten we van de fiets af (als het rulle zand ten minste al niet eerder tot afstappen gedwongen heeft!) Ziezoo, zet die fiets nu maar tegen een boom en ga mee. Bang hoeft je, ondanks de betrekkelijke nabijheid van de grens, voor het karretje niet te zijn: hier komt toch niemand. Een beetje kijken, waar je loopt, kan geen kwaad, want we zijn nu bij een van de aardigste vennen in deze buurt dat echter modderige oevers heeft, waarop je heel gezellig kunt uitglijden. ☞ Zie je daar die roode plekken? Misschien denk je weer aan warkruid, maar dit is toch dieper, donkerder rood! Als je dichterbij komt, zie je dat 't zonnedaauwperken zijn, gevormd door de middelste zonnedaauw, *Drosera intermedia*. De rondbladige zonnedaauw (*D. rotundifolia*) is er ook wel, maar die is hier veel kleiner en minder in 't oogvallend, terwijl de zeldzame langblad zonnedaauw (*D. longifolia* = *D. anglica*) hier niet voorkomt, maar toch in dit gebied niet ontbreekt. ☞ De pareltjes aan de zonnedaauwbladeren glinsteren en schitteren, maar er schittert nog wat anders tusschendoor! Kijk, dat zie je nu werkelijk niet overal; tal van libellen zijn door de *Drosera*'s gevangen! Ze zijn nog niet dood en als je er een afhaalt, vliegt ze in haast weg, om zich misschien na een poosje toch nog weer door de kleverige blaadjes te laten verschalken! Op een Juni-morgen bedroeg het aantal gevangen libellen hier zeker eenige honderden, terwijl de grond en de ruimten tusschen de bladsteelen met vleugeltjes bezaaid was. ☞ Ook onder water groeit een massa zonnedaauw, maar die plantjes zijn niet rood, doch groen, en de tentakels aan hun bladen scheiden geen kleefstof af. De bladeren hebben een smallere bladschijf en zijn weinig omgekruld, je kunt zien, dat deze plantjes onder water gegroeid zijn en maar niet toevallig, omdat 't water hoog stond, er onder zijn geraakt. ☞ Hier, op dit met heide en biezen begroeide landtongetje, kunnen we nog wat verder lopen, maar als de grond dan weer te vochtig wordt, moet je toch eens even rondkijken. De hoogte in 't N. is de beroemde „Witte berg.” Felix Rutten noemde hem in 't deeltje „Limburg” uit de Meulenhoff-editie, en sinds 't verschijnen van dat mooie boekje zijn hier toch wel meer menschen gekomen, dan vroeger (getuige de eindjes cigaret, die op den top van den Witten berg te vinden zijn!). We gaan er straks ook even op. Vlak voor ons, in 't Oosten, is 't dennebosch bezig den strijd tegen 't veen op te geven: kreupeldennetjes, waarvan er een aantal al dood zijn, staan vlak voor onze voeten. In 't Z. dennebosch. ☞ 't Mooist, of neen, dat weet ik eigenlijk niet, maar in ieder geval: 't meest opvallend is 't hier, als 't wollegras met zijn witte pluimen pronkt. Als margrietten staan de pluizige stengels naast elkaar en wuiven op 't windje. 't Is bijna alles *Eriophorum polystachyum*, die hier zulke vegetaties vormt en waartusschen maar enkele zeggen en wat *Heleocharis* zich een plaatsje hebben weten te verschaffen. ☞ Op den zwarten moddergrond groeien talloze moeraswolfsklauwen, kleine biezen, bloembiezen en veenmospolletjes. In 't water vormt dat veenmos sierlijke groene of rose groene, dicht bebladerde stengels waartusschen wonderlijk-mooie *Desmidiaceën* te vinden zijn. Alleen al om te kunnen genieten van den vorm en de kleur van *Micrasterias*, *Staurastrum*, *Penium*, *Closterium* en

VEN TEN NOORDEN VAN DEN WITTEN BERG.
OP DEN ACHTERGROND DE MET DENNEN BEGROEIDE HEUVEL, DIE TEN OOSTEN VAN DEN WITTEN BERG LIGT.

nog zoo tallooze andere miniatuurwiertjes, moest iedereen over een eenvoudig mikroskoopje kunnen beschikken! Als je nu een beetje bezorgd bent voor je fiets, neem die dan mee naar den overkant van den weg, door 't denneboschje heen, waar weer veilige plekjes genoeg zijn. ☞ En nu naar boven, tegen 't rulle stuifzand op van den Witten berg. Niet rondkijken, vóór je boven bent. Ziezoo! Dit panorama is waarschijnlijk wel 't mooiste in Noord en Midden Limburg. 't Uitzicht is geheel vrij, nergens door hogere boomen belemmerd, zooals dat zoo dikwijls 't geval is. En daar ligt nu 't heele, afwisselende landschap vóór ons. Een krans van vennen omgeeft den Witten berg en zijn buurman, een iets lageren, maar met aardige dennen begroeiden heuvel. Daar, in N.O. richting, achter 't bosch, is óók weer ven; je krijgt den indruk, dat hier een lange rivierbocht zich gewonden had om een schiereiland, waarop de Witte berg en die beboschte heuvel gelegen zijn. Een deel van deze plassen is dieper, wat hier van bovenaf al aan de kleur te zien is; 't water is ook meer open en dikwijls groeien er waterlelies, een kleine vorm met opvallend kleine bloemen, zooals die in hei- en veenplassen vaak voorkomt. Straks komen we aan een plas, waar ze gemakkelijk te bereiken zijn voor iemand, die nu niet àl te bang is voor een nogal vochtige standplaats. ☞ Daar, in 't N.O., ligt Straelen, 't kleine Duitsche grensstadje in de kreis Geldern, waar nog zooveel menschen Hollandsch-klinkende namen hebben. En dan zien we voor ons Walbeck, Wellerlooi, Well,

BIJ DEN WITTEN BERG.
HET DAL WAARIN „GRAFHEUVELS" (?) LIGGEN. LINKS DE LANGE SCHADUW VAN EEN ZEEDEEN.

Arcen, Broekhuizen, Grubbenvorst, Velden, enfin, tal van dorpen die alleen door hun ligging en niet door iets bijzonders aan hun torenbouw te herkennen zijn. Behalve die van Venlo en Straelen maken de torens op een afstand vrijwel denzelfden indruk, al wijken ze, van dichterbij gezien, soms heel wat van 't hier gewone type af (bijv. Tegelen). Op heldere dagen kan je hier bepaald genieten van een prismakijker. Daarmee ontdek je dan ook een dooden veldek boerderijk, dat tusschen al 't groen wegschuilt. Trouwens de veldjes seradel, een enkel kampje weiland en zelfs een paar roggevelden bewijzen toch, dat ook hier ontgonnen wordt, zij 't ook op zeer bescheiden schaal. En in den afgeloopen zomer heb ik in 't eigenlijke Witte berg-gebied, buiten de „wilde dieren,” nooit iets levends gezien, dan twee koeien in 't weilandje ten N. van den berg. ☼ Nu moeten we ook naar 't Noorden en gaan daarom den berg af en naar 't Oosten. Want als we gewoon noordwaarts gaan, zitten we tóch direct in 't moeras! Die weg naar 't Oosten is heel mooi; hij gaat over de heide, die hier een parkachtigen indruk maakt door de vele alleenstaande dennen, die op lage heuvels groeien, waarachter dan weer onmiddellijk water ligt. Overal zien we weer zonedauwperken. ☼ We kunnen nu onmiddellijk linksom, en dus naar 't Noorden gaan, maar 't is de moeite waard, om heel even 't mooie ven te bekijken, dat iets naar 't Zuiden ligt. 't Is omgeven door een

hoogveengordel met dikke bulten van pijpdoorstekers, *Molinea coerulea*, waardoor 't mogelijk wordt om, van bult tot bult springend, vlak aan 't water te komen. Maar spring er alsjeblieft niet naast, want tusschen de Molineabulten is alles vieze, zwarte modder! ☼ De belooning voor degenomen moeite is een dubbele: vooreerst 't mooie landschap: de stille waterplas met zijn tallooze waterlelies en zijn omgeving van dennebosch. En dan: hier groeit *Scheuchzeria palustris*, een wel

is waar typische, maar toch in ons land zeldzame veenplant, die ook bij 't Zwartewater groeit. We gaan terug en zijn maar matig gelukkig door 't feit, dat we onze fietsen mee moeten zeulen. Want van berijden is geen sprake en zelfs 't loopen zonder fiets is hier niet overall even gemakkelijk. En nu ga ik vóór en je doet goed, me maar netjes na te loopen, of anders héél goed uit te kijken, omdat er hier ruimschoots gelegenheid is, om één of een compleet stel natte voeten te halen! Links, dus Westelijk, ligt 't blanke water, rechts is hoogveen, in de verte bosch. Dat hoogveen is hier *Narthecium*-veen, want behalve de alomtegenwoordige heide en zulke gewone veenplanten als *Rhynchospora*, groeit hier een overvloed van *Narthecium ossifragum*. Hij vormt groote zoden van dicht bijeen staande zwaardvormige blaadjes, waartusschen niet alleen de trossen van prachtige gele bloempjes prijken in Juni of Juli, maar waar ook nog alle verdroogde bloeistengels van verleden jaar in zitten. Die gele bloemen doen 't heel mooi in 't veenland hier, waar ze zoo helder tegen afsteken. Even verder komen we weer aan zoo'n stukje bosch, dat 't in den strijd tegen 't veen opgeeft. Alles kreupeldennen, krom en knoestig en halfdood. Maar hier is de grond tenminste heelemaal droog en we hoeven niet meer zoo precies voor onze voeten te kijken. 't Bosch is er, als we er een eindje ingaan, ook veel te mooi voor. We moeten er dwars door, over een hoogte heen, een greppel over en zijn dan op een heiwegje, dat Noordelijk van den Wit-

ten berg loopt. Kijk, daar heb je ook de beroemde koeien, die we al van ons hoogste punt af zagen. Maar nog even moeten we 't bosch in en naar de paddestoelen kijken; vooral in 't najaar van 1924 was 't buitengewoon, wat ons de zwammenwereld vertoonde! Gewone dingen als hanenkammen zijn in normale jaren om Venlo niet overtalrijk; in 1924 zag ik een bosch, waarin je bijna niet loopen kon, zonder op de prachtigste hanekammen te trappen. En 't is net zoo met stuifballen, met vliegenzwammen, en melkzwammen, maar ook met zeldzamer soorten. Zooveel verschillende soorten *Hydnum* als toen heb ik nog nooit gezien, en de prachtigste *Hydnum imbricatum* groeien ook hier bij den Witten berg, terwijl een andere, minder gewone soort, *Hydnum molle*, in lange rijen in de bovengenoemde ☼ Maar we zijn dan nu op 't reeds rijksweg fietsen. Telkens wegje en konden recht door naar den rijksweg fietsen. Telkens wordt ons pad door andere wegen en voetpaden gesneden en juist waar ons wegje 't bosch ingaat, groeit de wonderlijke cypreswolfsklauw, *Lycopodium complanatum*, die in de buurt van Venlo tóch nogal voorkomt. We kunnen nu onzen tocht nog wat uitbreiden door rechtsom te slaan. Waar dit wegje zich weer buigt, is een aardig moerasveen. Geweldige veenmoskussens groeien tusschen gageelstruiken, en als we wat dieper doordringen in deze wel heel erg vochtige omgeving,

dan vinden we, behalve de resten van slangenkruid, *Calla palustris*, heele kussens van *Vaccinium uliginosum*, 't aardige boschbesje met kruipende stengels, waaraan zoo eind September de groote bessen zitten. ☼ Dat we hier dicht bij den hoofdweg zijn, blijkt wel uit de stukjes weiland, die achter dit veentje liggen en uit de knollenveldjes in de nabijheid. Stapels hakhout wijzen ook al op menschelijke activiteit. Maar even verder komen we weer in de „ongerepte” natuur. Dat is nu wel niet letterlijk waar; in ons land zijn er toch maar weinig plekjes, waar de mensch zijn invloed heelemaal niet doet gelden. Maar noch de veenachtige heidevelden, noch de plassen en de dennebosschen hebben er hier veel van gelede. ☼ We houden rechts aan, links liggen bosschen, rechts veenplassen en veen met veel *Narthecium*. Eindelijk zien we links een tamelijke helling, waarop verspreide dennen. 't Is de moeite waard, om naar boven te gaan, want dan kom je aan den rand van een diep dal. De heuvel zelf is vroeger blijkbaar met bosch begroeid geweest, de bodem is humusrijk en glibberig door 't vele algenslijm, de miniatuur-levermossen (veel *Cephaloziella*'s en ook *Sarcoscyphus*) en de kleurige korstmossen uit de geslachten *Biatora* en *Baeomyces*, die den bodem met rose, witte en oranje, wasachtige vruchtlichaampjes sieren, als je je ten minste diep genoeg bukt, om er wat van te zien. 't Dal zelf is heel schilderachtig door 't bosch in 't Oosten en den tamelijk hoogen heuvel voor ons. Maar zeer eigenaardig zijn de vlakke, deels ronde, deels langgerekte verhoogingen van den dalgrond; zie de afb. op bladz. 153. Zijn 't misschien grafheuvels? Op een Zondagmorgen ben ik er met mijn vriend-historicus heengegaan, gewapend met een nogal handig kinderstrandschopje en we hebben gegraven... maar niets gevonden. Dat bewijst nu nog niet zoo heel veel, want de hoeveelheid grond, die je met zoo'n speelgoedding verzet, staat in geen redelijke verhouding tot de warme rugge, die je van 't graven krijgt! En omdat er in de grensstreek van Limburg

BIJ DEN WITTEN BERG.
VEN MET WATERLELIES. OP DE PLAATS WAAR DE BLOEMENPLUKKERS STAAN,
GROEIT SCHEUCHZERIA.

repte” natuur. Dat is nu wel niet letterlijk waar; in ons land zijn er toch maar weinig plekjes, waar de mensch zijn invloed heelemaal niet doet gelden. Maar noch de veenachtige heidevelden, noch de plassen en de dennebosschen hebben er hier veel van gelede. ☼ We houden rechts aan, links liggen bosschen, rechts veenplassen en veen met veel *Narthecium*. Eindelijk zien we links een tamelijke helling, waarop verspreide dennen. 't Is de moeite waard, om naar boven te gaan, want dan kom je aan den rand van een diep dal. De heuvel zelf is vroeger blijkbaar met bosch begroeid geweest, de bodem is humusrijk en glibberig door 't vele algenslijm, de miniatuur-levermossen (veel *Cephaloziella*'s en ook *Sarcoscyphus*) en de kleurige korstmossen uit de geslachten *Biatora* en *Baeomyces*, die den bodem met rose, witte en oranje, wasachtige vruchtlichaampjes sieren, als je je ten minste diep genoeg bukt, om er wat van te zien. 't Dal zelf is heel schilderachtig door 't bosch in 't Oosten en den tamelijk hoogen heuvel voor ons. Maar zeer eigenaardig zijn de vlakke, deels ronde, deels langgerekte verhoogingen van den dalgrond; zie de afb. op bladz. 153. Zijn 't misschien grafheuvels? Op een Zondagmorgen ben ik er met mijn vriend-historicus heengegaan, gewapend met een nogal handig kinderstrandschopje en we hebben gegraven... maar niets gevonden. Dat bewijst nu nog niet zoo heel veel, want de hoeveelheid grond, die je met zoo'n speelgoedding verzet, staat in geen redelijke verhouding tot de warme rugge, die je van 't graven krijgt! En omdat er in de grensstreek van Limburg

toch nogal wat oude grafheuvels gevonden zijn, lijkt me de kans op succes voor met betere werktuigen gewapenden nog niet zoo héél gering. ☞ Maar ga liever mee den heuvel op en geniet even van 't werkelijk schitterende panorama. Je ziet dan meteen, dat er toch nog veel bosch in de buurt is, want van den heuvelvoet af tot bijna aan Straelen toe strekt zich 't dennebosch uit. Een afdaling naar 't Noorden gaat, met de fiets in de hand, nu wel niet zoo gemakkelijk, maar er zijn toch ook geen groote bezwaren aan verbonden en we komen erdoor op een mooi wegje door 't veen, dat hier weer de baas is. Berken en dennen, maar ook gagel en wilg, vuilboom en lijsterbes omgeven ons, groote pollen *Molinia* wisselen af met *Carex* en de hier voorkomende, trouwens niet zeldzame, boschrusch, *Juncus silvaticus*. Voor den landschapschilder zijn de motieven zóó talrijk, dat hij er gemakkelijk dagenlang schetsen kan maken en wie een camera bij zich heeft zal moeite hebben om aan de bekoring te ontkomen, hier een heel filmpak in fraaie boschkieken om te zetten. ☞ Het loopen door die bosschen valt niet mee; 't overgangsveen is zeer drassig en wie de taal der veenmoskussens niet verstaat, moet al bijzonder goed uitkijken, om geen nat pak te halen. Veel bosch is hier gekapt en op de dennenstompen groeien fraaie rozetten van *Parmelia saxatilis*, waaruit blijkt, dat die kapperij toch al tamelijk lang geleden heeft plaats gehad. Begin October zijn de klokjes-gentianen uitgebloeid en de wespenorchis (*Epipactis palustris*) is nog wel te herkennen, maar doet niet meer vermoeden, dat 't een van onze mooiste Orchideeën is. De interessantste plant op dit terrein is zeker de schroef-aar of schroeforchis, *Spiranthes autumnalis*, die zelfs in October nog bloeit en zeker tot de langzamerhand in ons land verdwijnende Orchideeën behoort. Het gehele gebied is hier botanisch nog minder goed bekend. De Nederlandsche Botanische Vereeniging hield er voor 't laatst in 1921 een excursie, die in dien drogen zomer geen volledig beeld kon geven van den plantengroei. Want juist op vochtige hei groeit allerlei klein grut, dat bij droogte tot onherkenbaarwordens toe ineenschrompelt en dan heel weinig in 't oog valt. Toch blijkt uit de lijst der gevonden planten in 't Nederl. Kruidkundig Archief van 1921, hoe aantrekkelijk 't hier voor den plantenliefhebber is. Deze lijst omvat planten, in de omstreken van Arcen gevonden; een gedeelte werd genoteerd in 't terrein, Noordelijk van den Witten berg. ☞ Maar de groote aantrekkelijkheid van dit landschap ligt niet alleen, en zeker niet hoofdzakelijk, in zijn plantengroei. Wie graag eens ontsnapt aan toeterende auto's en dravende menschen, vindt hier een terrein voor vele, kortere of langere, wandelingen, waarop hij óf niemand, óf alleen menschen zal tegenkomen, die in de omgeving passen. En al zie je van den Witten berg af overal torens in 't verschiep, de onmiddellijke omgeving bestaat toch uit een gordel van vennen, donker dennebosch en stille heide. Het landschap moge, door de werkzaamheid van den mensch, veranderd zijn, toch dankt 't zijn vorm aan de werkingen van de Maas, die zich in lang vervlogen eeuwen over dezen bodem kronkelde, er geulen in uitsleep en er moerassen achterliet, toen de hoofdmasa van 't water een anderen weg had ingeslagen. De Scheuchzeria's die er groeien, de zonnedauwvegetaties en

BIJ DEN WITTEN BERG.
OVERGANG VAN VEEN IN BOSCH. TUSSCHEN DE DENNEN EN DE PIJPENDOORSTEKERS GROEIEN BERKEN.

de vreemde cypreswolfsklauwen dateeren ook wel uit dien ouden tijd. Of het een „goede” oude tijd was? Och, wij moderne menschen hebben een aantal behoeften gekregen, die alleen door de menschelijke samenleving van thans te vervullen zijn. Maar 't is er thans nog zoo mooi en rustig, dat je je hart vast houdt, als je denkt aan de zéker komende drainages en ontginningen, die o zoo praktisch en productief, maar ook akelig prozaïsch zijn. ☞ De Maasbuurtspoorweg brengt den reiziger vlak aan de grens van dit interessante venengebied. Men denke daar in 't komende voorjaar eens aan!

DR. A. J. M. C. GARJEANNE.

DE ANTIPODEN.

3) Een verhaal uit het Prager Ghetto door S. KOHN.

„ALS het een gewone weeksche jas was”, vervolgde Schachner, „dan zou ik zeggen, het gaat wel. Maar die jas?” — Schachner wierp op het kleedingstuk een innig-verliefden blik. — „Een spiksplinter-nieuwe Franschblauwe jas voor halve feest-dagen!... Nee, nee, dat moet kleermaker Zadok in orde maken!” „Wat kan hij wel vragen?” voer Schmeling korzelig uit. „Met een beisje 1) is hij schitterend betaald.” „Ja — maar hij moet niet alleen een stuk stof afknippen, hij

moet het ook weer aan elkaar naaien,” antwoordde Schachner, met de bedoeling om een klein beetje met zijn beter inzicht in de kleermakerskunst te pronken. Edoch, nu had hij een vergissing begaan, want Schmeling repliceerde met verpletterende kalmte: „Neem me niet kwalijk, Reb Jisroël, maar van de kleermakerij heb je geen verstand, — geen sikkepit! — Een ervaren kleermaker zal niets van de mouwen afknippen — die slaat een stuk in... Zooals ik zei, met een beisje is kleermaker Za-

dok best tevreden... Als het meer kost, betaal ik het uit mijn zak!” ☞ Schachner stond een oogenblik versteld. Hij liet een wantrouwend blik langs zijn ouden kameraad gaan of deze soms niet op een arglistige en geniepige manier van plan was iets voor hem te betalen. Daar Schmeling echter zijn blik onverschrokken uithield, stelde dit hem gerust en vervolgde hij, zich met waardigheid tot den leerjongen wendend: „Zeg tegen je patroon, dat ik de jas koop, als hij een beisje voor onkosten aan den kleermaker Zadok betalen wil.” ☞ Tot de grootste en aangenaamste verbazing van Schachner verklaarde de jongen nu, dat hij door zijn chef voor alle denkbare gevallen van instructies was voorrust en met de verst strekkende volmachten was uitgerust en dat hij ook deze harde voorwaarde, waarover men nog lang en breed zou kunnen spreken, daarom accepteerde, omdat zijn patroon de voor hem onbruikbare jas tot elken prijs kwijt wilde. En hij verklaarde met verrassende openhartigheid, dat hij in het uiterste geval ook een heitje 2) had laten vallen. ☞ Zoo werd Reb Jisroël Schachner de rechtmatige eigenaar van de Franschblauwe jas voor halve feestdagen. Maar als waarheidsgetrouwe verteller, kunnen wij niet met stilzwijgen voorbijgaan, dat hiermede de onderhandelingen een verloop namen, dat de

1) Beis = twee, dus 2 stuiver. 2) Heitje = vijf, dus 5 stuivers.

oprechtheid van Schachner in het schoonste licht stelde. De kleermaker Zadok was namelijk door Schachner uitgenoodigd om het kleedingstuk af te halen en de verkorting van de mouwen uit te voeren. De ciceronische welsprekendheid echter van den even onbaatzuchtigen als woordenrijken handwerksman gelukte het om op verschillende gronden, die zegevierend in den strijd werden gebracht, Schachner tot betere gedachten te brengen. De kleermaker beweerde namelijk vóór alles: dat de mouwen de normale lengte hadden; dat echter aangenomen maar niet toegegeven, dat die lengte de juiste maat overschreed, een eenvoudig opstulpen dit gebrek met succes zou verhelpen en dat tenslotte, wanneer tegen algemeen wenschelijke en speciaal tegen elke vakkundige vernieuwing in, er toch een vroegtijdige slijtage zou plaats hebben, de gewenschte operatie immers alsdan nog zou kunnen gebeuren. Schachner's veranderde meening had ook tot gevolg, dat deze op een morgen bij David Neustadl verscheen, en hem het afgetrokken beisje restitueerde, onder voorwaarde echter dat, indien de reeds genoemde operatie in den loop der tijden toch moest geschieden, hem deze terug betaalde som wederom zou worden ter hand gesteld. Hetgeen door Neustadl plechtig werd toegezegd en door handslag bezegeld.

II.

Op een kouden winterdag vond Schmeling bij een bezoek aan zijn vriend Schachner, dat deze erg hoestte, en hij drong er bij hem op aan om niet uit te gaan en een dokter te laten halen. Dit had een uitwerking alsof er een gloeiende vonk in een kruutvat was geworpen. Schachner ging kijkend en hoestend overeind zitten en overstelpde zijn ouden makker met de heftigste invectieven. „Poosje 1), Nieuw-modische Jero-beam 2)!... dus moet ik niet in de sjoel 3) gaan... En als ik in vier en negentig jaren nooit een dokter gebruikt heb, dan zal ik zeker nou zoo'n pleisterklever laten komen, hè?... Ik weet precies hoe dat gaat... M'n overgrootvader is acht en negentig jaar oud geworden en heeft nooit een dokter gebruikt... en wie weet, hoe lang of hij nog geleefd had, als hij op een keer, toen hij wat onpasselijk was, niet zoo'n dokter had laten komen, alsof z'n huis in brand stond! — Acht en negentig jaar was hij zonder dokter frisch en gezond als een visch — twee dagen is de dokter bij hem geweest — en precies op den derden dag hebben ze hem begraven! Moet het met mij ook zoo gaan? — Hè?... Dat zou je zeker plezier doen!” Schmeling was bij het begin van de fulminante philippica van Schachner in rechtmatigen toorn geraakt. Maar de laatste woorden hadden dezen plotseling onderdrukt. De gedachte dat zijn vriend hem in den dood zou voorgaan en alleen achterlaten, had voor hem inderdaad iets verbijsterends, en hij smeekte vol zorg en teeder met een door ontroering verstikte stem in het zachtste accent, dat hij kon uitbrengen: „Groot kind, dat je bent! Weet je dan niet, dat ik heel veel met je op heb en dat ik van niemand meer houd dan van jou? Staat er dan niet in de thora 4): je moet je leven eerbiedigen? — en zegt de gemara niet, dat het zonde is het leven te verkorten?... dat ieder mensch moet trachten gezond en in het leven te blijven...” Na deze aangehaalde teksten, die ook Schachner zooals vanzelf spreekt bekend waren, kon deze Schmeling niet geheel ongelijk geven. Maar zijn antipathie tegen de dokters was ongeneeslijk, en overwonnen door de mildheid van zijn vriend en voornamelijk door de zachte bewoordingen van diens verwijten, sprak hij: „Een dokter laat ik in elk geval niet halen, maar weet je wat,

Reb Natel? Ik zal het op een andere manier probeeren. Van dit jaar zomer zal ik mineraalwater gaan drinken, het volgend jaar zal ik een zomertrekje huren en over twee jaar zal ik naar Teplitz gaan. En wat me dan het meest heeft goed gedaan — daarbij zal ik dan mijn leven lang blijven.” De lezer — daarbij zal ik dan mijn leven lang hebben opgemaakt: Ten eerste, dat onze vriend Schachner zich nooit veel met medische studies had geplaagd, omdat hij maar lukraak eenige geneesmiddelen, die hij van hooren zeggen had, zonder rekening te houden met den aard van zijn ziekte, dacht aan te wenden. Ten tweede, dat hij op de lichtzinnigste wijze geen rekening hield met het kostenbedrag van zijn plannen. En ten derde, dat hij in de verste verte niet zich bezig hield met gedachten aan doodgaan. Zoodat iemand, die dieper kijkt, al die beloften gemakkelijk zal onderkennen als listige voorspiegelingen, die dienden om zijn al te bezorgden vriend te misleiden. Tot geluk voor Schachner en de ongestoorde verstandhouding tusschen beide oude heeren ging het hoesten spoedig over. Maar Schmeling, die verreweg het meest praktisch van de twee was, had toch, zonder dat Schachner het wist, een dokter over diens gezondheidstoestand geconsulteerd. Deze, die als iedereen in de jodenstad den nestor van het ghetto kende en wist dat hij er goed uitzag en

nog recht en ongebogen liep, geloofde dat Schachner nog heel gezond was, omdat, naar hij vernomen had, de oude man nog flink was, goed sliep en zich in een bevredigende appetijt verheugde, en dat het hoesten best het gevolg kon zijn van een kouvatten. Maar, zoo voegde hij er bij, het was van een man op zoo'n leeftijd aanbevelenswaardig hem gezonde krachtige voeding te geven, te meer daar het bekend was, dat Schachner slechts eenmaal in de week vleesch at en geen bier dronk. Deze wenk viel bij Schmeling in goede aarde en hij liep enkele dagen peinzend rond, hoe hij het leep moest aanleggen om, zonder Schachner's budget te belasten en zonder hem direct een ondersteuning aan te bieden, hem toch de zoozeer gewenschte voedselverbetering te verschaffen. Schmeling was, zooals gezegd, vroeger koopman geweest en had van het praktische leven nooit zoo ver af gestaan als Schachner en zoo kwam hij op een gelukkige gedachte.

Op zekeren dag, die zich daarom zoo gunstig van vele andere onderscheidde, omdat de twee oude makkers nog geen woorden met elkaar hadden gehad, begon Schmeling plotseling: „Hoor eens, Reb Jisroël — ik sla je wat jijns voor. Vannacht, midden in den nacht, is me iets ingevallen... M'n dienstbode heeft me den dienst opgezegd... „Waarom?” vroeg Schachner, die zich voor de huiselijke aangelegenheden van zijn vriend levendig interesseerde. „Ze gaat trouwen... En toen heb ik erover loopen praktizeeren, hoe ik dat nu moet inpikken... Ik was aan die dienstmeid gewend... En toen viel het me in... ik woon alleen en jij woont alleen en dat het niet onpassend zou zijn als wij bij elkaar introkken... Hoe denk je daarover, Reb Jisroël?” „Dat is waarempel geen narrisjkat 6) — dat laat zich heel goed hooren.” „Dus afgesproken”, riep Schmeling vurig uit. „Massel en brooche 7)!” en hij strekte zijn hand naar zijn vriend uit. „Massel en brooche!” antwoordde Schachner, en sloeg op de uitgestoken rechterhand.

(Wordt vervolgd).

Foto A. Wisse.

DE OUDE WINDMOLEN AAN DE BREDASCHE BAAN BIJ ROSENDAAAL.

1) Ongodsdienstige jood, zondaar. 2) Afvallige (joodsche koning, die het volk tot afval aanspoorde). 3) Synagoge. 4) Bijbel. 5) Talmud. 6) Dwaasheid. 7) Geluk en zegen (wordt bij een afspraak geroepen).